

Danuta Seroka

BRUCELOZA W 1996 ROKU

Analizę epidemiologiczną brucelozy w 1996 roku oparto na materiałach z dwóch źródeł:

- informacjach nadesłanych przez Wojewódzkie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne, dotyczących 58 przypadków zachorowań ludzi, zarejestrowanych w formularzu Mz-56;
- informacji odnośnie nadzoru epizootiologicznego bydła i innych gatunków zwierząt w kierunku brucelozy, przygotowanej przez prof. Józefa Pilaszka (Państwowy Instytut Weterynaryjny) na posiedzenie Komisji Epidemiologicznej w dniu 8.4.1997 roku.

Polska od 1980 roku posiada status kraju wolnego od brucelozy bydła, co oznacza, że odsetek stad wolnych od brucelozy jest wyższy niż 99,8% zaś badane serologicznie pogłowie nie przekracza 0,5% sztuk reagujących dodatnio. W roku 1996 przebadano 1 391 000 zwierząt, z których 11 sztuk (5 w woj. poznańskim, 4 w białostockim, 1 w bydgoskim i 1 w piotrkowskim) było serologicznie dodatnich. W każdym przypadku poronienia, zgodnie z obowiązującymi przepisami wykonuje się próby serologiczne z surowicą krów, które poroniły a poronione płody bada się w kierunku izolacji pałeczki *Brucella abortus* bovis. Od roku 1982 nie izolowano od krów tego drobnoustroju. Można więc przypuszczać, że aktualnie bydło nie stanowi poważniejszego zagrożenia tą zoonozą. Korzystna sytuacja epizootiologiczna brucelozy bydła była powodem zaprzestania masowych serologicznych przeglądów osób narażonych zawodowo na zakażenie, ograniczając je do przypadków wynikających ze wskazań klinicznych, epidemiologicznych i epizootiologicznych (pismo Departamentu Zdrowia Publicznego MZiOS z dnia 12.7.1994, nr Zpe-440-f-8-94).

Proponowane przez Zakład Epidemiologii prospektywne badania serologiczne młodych roczników lekarzy weterynarii wykonujących pracę terenową miałyby spełniać formę nadzoru epidemiologicznego nad chorobą zwalczoną, w celu wczesnego zapobieżenia jej ewentualnemu nawrotowi.

Źródłem zakażenia brucelozą można oczekiwać również wśród innych gatunków zwierząt: świń, zający, owiec, kóz i psów.

Od roku 1994 nie notuje się w kraju brucelozy świń; ostatnie ognisko wykryto i zlikwidowano w woj. opolskim w 1994 roku. Przegląd serologiczny 33 616 sztuk świń dał wyniki ujemne.

Wśród zajęcy występuje zakażenie pałeczką *Brucella suis*, biotyp 2, niepatogeny dla człowieka. Przegląd serologiczny zajęcy wykazał 3% zakażonych zwierząt.

Rozpoczęto badania psów w kierunku obecności *Brucella canis*. Nie występuje w kraju zakażenie *Brucella melitensis* wśród owiec i kóz.

Interpretując wyniki badań serologicznych człowieka w kierunku *Brucella abortus* bovis należy mieć na uwadze możliwość krzyżowej reakcji *Brucella abortus* bovis

z *Brucella suis*, *Brucella suis* biotyp 2 i *Brucella melitensis*. *Brucella canis* różni się antygenowo od pozostałych gatunków pałeczek.

Prof. Pilaszek potwierdził celowość proponowanych przez Zakład Epidemiologii badań prospektywnych i obiecał zwrócić się do władz i organizacji weterynaryjnych z prośbą o pomoc organizacyjną i finansową na ich realizację. Lekarz weterynarii z racji wykonywanego zawodu jest bowiem pierwszym „odbiorcą” zakażenia.

Tabela I. Przypadki brucelozy ludzi zarejestrowane w Polsce w 1996 roku wg województw

Województwo	Liczba przypadków	
	Ogółem	W tym świeże zakażenia
Bydgoskie	2	—
Gdańskie	1	—
Gorzowskie	12	—
Kaliskie	1	—
Kieleckie	3	3*
Leszczyńskie	1	1*
Płockie	1	1*
Suwałskie	1	1*
Toruńskie	4	—
Zielonogórskie	32	—
Razem	58	6*

* Przypadki ostrej brucelozy importowane z rejonu Morza Śródziemnego.

Tabela II. Przypadki brucelozy ludzi zarejestrowane w Polsce w 1996 roku według zawodu, płci i stażu pracy w zawodzie

Grupy zawodowe	Płeć	Liczba osób o stażu pracy powyżej lat				Łączna liczba zarejestrowanych przypadków (M+K)
		1-10	11-15	16-20	21 i powyżej	
Pracownicy służby weterynaryjnej	M	2	4	5	12	26
	K	—	1	1	1	
Pracownicy obsługi zwierząt	M	2	—	3	1	7
	K	—	—	1	—	
Pracownicy zakładów mięsnych	M	—	2	5	7	16
	K	—	—	2	—	
Inne	M	5	1	1	1	9
	K	—	—	1	—	
Razem		9	8	19	22	58

M - mężczyźni (51 osób), K - kobiety (7 osób)

Przypadki brucelozy ludzi w 1996 roku dotyczą dawnych zakażeń, rejestrowanych w ramach roszczeń z racji nabytej choroby zawodowej (tabela I).

Tabela III. Immunologiczne podstawy rozpoznawania brucelozy u ludzi w Polsce w 1996 roku

Grupy uzyskanych wyników	Wyniki badań	Liczby zbadanych osób
I Serologicznie ujemne	OA (-) OWD (-)	27
	OA (-) OWD (-) B (+)	5
II Serologicznie wątpliwe	OA (+-) OWD (-)	11
	OA (+-) OWD (-) B (+)	2
III Serologicznie dodatnie	OA (±) OWD (+) C (+)	1
	OA > 50 OWD (+)	4
	OA > 50 OWD (-)	1
	OA (-) OWD (+)	2
Razem		52*

* W 6 przypadkach brak danych o wynikach badań serologicznych

OA Odczyn zlepný

OWD Odczyn wiązania dopetniacza

B Odczyn Burneta

C Odczyn Coombsa

(+) Dodatni

(±) Wątpliwy

(-) Ujemny

Tabela IV. Serologiczne podstawy rozpoznawania ostrej brucelozy u ludzi w Polsce w 1996 roku nabytej w rejonie śródziemnomorskim.

Nr kolejny	Inicjały chorych	Dodatknie wyniki badań serologicznych				
		OA	OWD	02ME	OC	OK
1	D.L.	200	40	N	N	N
2	A.C.	400	20	N	N	N
3	K.P.	1 600	160	200	N	N
4	R.W.	320	(-)	N	N	N
5	J.N.	30	40	12,5	50	50
6	J.K.	400	5	N	N	N

OA Odczyn zlepný

OWD odczyn wiązania dopetniacza

02ME Odczyn z dwu-merkaptoetanolem

OC Odczyn Coombsa

OK Odczyn koagulacji

(-) wynik ujemny

N nie badano

Liczba oznacza rozcieńczenie surowicy

W ostatnich latach rejestruje się przypadki klinicznie przewlekłej brucelozy, którą chorzy mieliby nabyć w okresie, gdy kraj był już uznany za wolny od zakażenia zwierząt (tabela II). Siedemnaście osób, zarejestrowanych jako chorzy na brucelozę – przystąpiło bowiem do pracy zawodowej już po roku 1980.

Bruceloza jest chorobą wielonarządową wymagającą badań różnicujących.

Obraz kliniczny – przy ujemnym wywiadzie epidemiologicznym, ujemnym wyniku próby Burneta i ujemnych lub wątpliwych wynikach badań serologicznych nie stanowi o pewnym rozpoznaniu. Wątpliwe wyniki badań serologicznych przy ujemnym wyniku próby śródskórnej mogą być wyrazem reakcji krzyżowej lub nieswoistej.

Serologiczne podstawy rozpoznawania brucelozy ludzi w 1996 roku przedstawiają tabele III i IV.

W 1996 roku stwierdzono 6 przypadków ostrej lub podostrej brucelozy, nabytej w Hiszpanii przy strzyży owiec. W dwóch innych przypadkach dodatniego OWD nie potwierdzono w wywiadzie możliwości świeżego zakażenia brucelozą (tabela III).

Zakład Epidemiologii przesłał do Związku Strzygaczy Owiec w Hiszpanii informacje o zachorowaniach polskich robotników oraz materiały pouczające o zapobieganiu zakażeniu gorączką Q i brucelozą.